

Generieke aanbeveling van de Ombudsdienst voor energie

Verplichtingen van de energieleveranciers om tijdig een factuur op te maken

De termijnen voor het opmaken van een energiefactuur zijn verschillend per gewest.

In Vlaanderen geldt een termijn van 6 weken voor een jaarlijkse afrekening (te rekenen vanaf de periodieke meteropname) of voor een afrekening ingevolge een rechtzetting van een metergegevens of het buitengebruik stellen van een toegangspunt. Die termijn wordt in Vlaanderen beperkt tot 4 weken voor de opmaak van een slotfactuur ingevolge een leverancierswissel, een klantenwissel of een verhuis.

In Wallonië geldt een decretale termijn van 60 dagen voor de jaarlijkse afrekening na een periodieke meteropname voor alle energieleveranciers die actief zijn in het Waalse gewest en 6 weken voor een leverancierswissel zoals voorzien in het zogenaamde consumentenakkoord voor de consument in de vrije elektriciteits- en gasmarkt en dus enkel van toepassing op de energieleveranciers die het consumentenakkoord hebben ondertekend ⁽¹⁾.

In het Brussels gewest geldt enkel een termijn van 6 weken voor een leverancierswissel omdat die termijn voorzien in de ordonnantie van 19 juli 2001 voor alle energieleveranciers die actief zijn in het Brussels gewest en in het consumentenakkoord voor de energieleveranciers die dit akkoord ondertekend hebben ⁽¹⁾. Voor de overige situaties (jaarlijkse meteropname, rechtzetting van metergegevens, buitengebruikstelling van een toegangspunt, slotfactuur bij klantwissel of verhuis) zijn er in de Brusselse regelgeving geen termijnen voorzien.

---

¹ (update bron FOD Economie) De overeenkomst werd ondertekend door 18 leveranciers die actief zijn of potentieel actief zijn op de residentiële markt.

Sindsdien zijn, rekening houdend met fusies, terugtrekkingen uit de markt, terugtrekkingen uit de overeenkomst en het ontbreken van activiteit in het residentiële aanbod, nog slechts acht leveranciers daadwerkelijk bij de overeenkomst betrokken:

1) Antargaz Belgium s.a./n.v.	5) TotalEnergies (Lampiris s.a. / n.v).
2) Aspiravi s.a./n.v.	6) Luminus s.a. / n.v.
3) Eneco Belgium s.a./n.v.	7) Mega (Power Online s.a. / n.v.)
4) Engie Electrabel s.a./n.v.	8) Trevion s.a. / n.v.

De volgende zeven ondertekenaars :

- zijn ofwel nooit actief geweest op de residentiële markt:
Comfort Energy, Elindus, Eoly Colruytgroup Energy, Gas Natural Fenosa (Naturgy).
- of zijn niet langer actief op deze markt:
Belpower International, Direct Energy Belgium (Poweo), ENI Gas&Power, Essent Belgium s.a./n.v., Watz bvba / sprl

Octaplus Energie heeft zich sinds 30 juni 2020 uit de overeenkomst teruggetrokken.

Een aantal leveranciers zoals Elegant, Ebem en Ecopower hebben de overeenkomst niet ondertekend, maar engageren zich wel om het consumentenakkoord na te leven. Nieuwe leveranciers zoals Bolt Energie, Energie.be en Dats 24 hebben de overeenkomst nog niet ondertekend.

Wat als de energieleverancier deze termijnen voor de opmaak van facturen niet respecteert ?

Op gewestelijk vlak kunnen de energieregulators (VREG in Vlaanderen, CWaPE in Wallonië en BRUGEL in Brussel) optreden binnen hun bevoegdheden en desnoods boetes opleggen aan de energiebedrijven die de gewestelijke regelgeving en termijnen voor de opmaak van een factuur niet naleven.

Op federaal vlak zijn er geen wettelijke strafbepalingen voorzien voor het niet naleven van het consumentenakkoord, in casu de termijn van 6 weken voor de opmaak van een slotfactuur ingevolge een leverancierswissel.

Voor de naleving van die termijn van 6 weken kan op federaal vlak enkel de Algemene Directie van de Economische Inspectie van de FOD Economie optreden, aangezien deze dienst onder meer toeziet op de naleving van de bepalingen van het akkoord "De consument in de vrije elektriciteits- en gasmarkt".

Wat als de consument recht heeft op een betaling vanwege zijn energieleverancier ?

De energieleveranciers die het consumentenakkoord ondertekend hebben, verbinden er zich toe in hun contractuele voorwaarden " *te voorzien ten gunste van de consument in de gewestelijke schadevergoedingen of, bij gebreke daaraan, in nalatighedsinteressen tegen de wettelijke interestvoet, ingeval de consument een recht op betaling heeft vanwege zijn energieleverancier ingevolge foutieve facturatie of laattijdige terugbetaling, veroorzaakt door de energieleverancier;*"

De naleving van deze bepaling behoort eveneens tot de bevoegdheid van de Algemene Directie van de Economische Inspectie van de FOD Economie, aangezien deze dienst toeziet op de naleving van de bepalingen van het akkoord "De consument in de vrije elektriciteits- en gasmarkt".

De wettelijke rentevoet voor het jaar 2022 bedraagt **1,50%**. (Wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties, ten uitvoer van de richtlijn 2000/35/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2000).

Wanneer de laattijdige facturatie niet veroorzaakt is door de energieleverancier, dan is deze financiële compensatie volgens het consumentenakkoord niet van toepassing. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de leverancier zelf geen of laattijdig metergegevens voor de opmaak van de energiefactuur heeft ontvangen van de distributienetbeheerder (nav de jaarlijkse meteropname of een leverancierswissel) of van de distributienetgebruiker, in casu de klant (nav een klantwissel, een overlijden of een verhuis).

Dit kan ook te wijten zijn aan het nieuw centraal dataplatform (ook wel MIG 6 of Atrias genoemd) dat de Belgische elektriciteits- en gase sector tussen 1 november en eind december 2021 in gebruik nam. Dit platform belooft tal van voordelen te bieden voor de klant en de energietransitie via nieuwe mogelijkheden te faciliteren. Tijdens de transitiefase in de maanden november en december 2021 was een beperkte hinder voelbaar voor een aantal klanten maar de Ombudsdienst stelt vast dat deze hinder einde 2022 nog niet volledig is weggewerkt. Die bestaat meestal uit een vertraging van de afhandeling van bepaalde processen zoals verhuizen, leverancierswissels, het laattijdig opmaken en versturen van voorschotfacturen, slot- en afrekeningsfacturen enz.

Wanneer de energieleverancier evenwel aanvoert dat de laattijdige terugbetaling van een tegoed of een laattijdige facturatie te wijten is aan andere partijen, zoals de distributienetbeheerder of het dataplatform Atrias, dan pleit de Ombudsdienst er voor dat dergelijke schadeloosstelling geregeld wordt door en tussen de betrokken marktpartijen zelf, namelijk de energieleverancier en de distributienetbeheerder of Atrias zonder dat de consument daar de gevolgen van moet dragen of daar zelf kan of moet in tussenkomen.

Wederkerigheid van schadebedingen

Heden voorzien de algemene voorwaarden voor de levering van energie aan consumenten in financiële sancties die specifiek van toepassing zijn wanneer de klant een factuur niet of niet tijdig betaalt. In de praktijk gaat het vooral om volgende sancties:

- de aanrekening van (forfaitaire) kosten voor de verzending van de herinnering en van de ingebrekestelling;
- de aanrekening van rechtswege van nalatigheidsintresten;
- een forfaitair vastgestelde schadeloosstelling (dikwijls een percentage van de verschuldigde som, met een bepaald bedrag als minimum), doorgaans verschuldigd zodra het invorderingsdossier aan een professionele schuldinvorderaar (gerechtsdeurwaarder, advocaat, incassobureau,...) wordt overgemaakt.

Deze clausules zijn schadebedingen. Met betrekking tot dergelijke clausules in overeenkomsten tussen ondernemingen en consumenten, voorziet artikel VI,83, 17° van het wetboek van economisch recht (de "zwarte lijst" van onrechtmatige bedingen) in een verbod wanneer deze niet voorziet in een "gelijkwaardige" vergoeding ten laste van de onderneming die in gebreke blijft. Om die reden vermelden algemene voorwaarden van voorzichtige energieleveranciers, doorgaans in nogal algemene bewoordingen, dit principe van wederkerigheid. Het mag duidelijk zijn dat het overschrijden van de termijn voor het opmaken van een factuur financiële repercussies heeft voor de energiekant (zowel in het geval waarin de energiekant een som verschuldigd zou zijn als wanneer het een kredietnota betreft). Het is dan ook gepast dat de toepassing van het principe van wederkerigheid wordt erkend in geval laattijdige facturatie en dat de schadeloosstelling daarvoor wordt gespecificeerd.

Aanbevelingen van de Ombudsdienst voor energie

De Ombudsdienst formuleert de volgende aanbevelingen aan de energieleveranciers die vertragingen hebben in de opmaak van de energiefacturen voor de jaarlijkse afrekening, de afrekening ingevolge een rechtzetting van een metergegevens of het buitengebruik stellen van een toegangspunt of voor de slotfacturen naar aanleiding van een leverancierswissel, een klantenwissel of verhuis.

In geval van laattijdige opmaak van (jaarlijkse) afrekening of slotfactuur

"Bovenop de wettelijke interestvoet bij recht op terugbetaling van de energieleverancier heeft de (gewezen) klant bij laattijdige facturatie van een (slot)afrekening recht op een financiële compensatie wanneer de termijn voor opmaak van een energiefactuur wordt overschreden. Zoals een klant nu een contractueel vastgestelde schadeloosstelling opgelegd krijgt - van bijvoorbeeld 7,5 of 8 euro bij een herinnering - indien hij te laat betaalt, is de leverancier een schadeloosstelling van hetzelfde bedrag aan de energiekant verschuldigd bij laattijdige facturatie en meer bepaald per begonnen maand waarmee de termijnen voorzien in of krachtens de gewestelijke decreten of ordonnanties of de termijn zoals voorzien in het consumentenakkoord (6 weken na een leverancierswissel) worden overschreden.

In geval van laattijdige opmaak van een voorschotfactuur

Voor het laattijdig opmaken en versturen van maandelijkse of driemaandelijke voorschotfacturen heeft de klant recht op eenzelfde financiële compensatie per begonnen maand en per laattijdig opgemaakte en verstuurde voorschotfactuur.

Voor de betaling van de niet-betwiste voorschotfacturen die laattijdig zijn opgemaakt of toegezonden, voorziet de leverancier op eenvoudige vraag van de klant bovendien in een kosteloos afbetalingsplan waarvan de termijnen overeenstemmen met de maanden van vertraging in de opmaak van de voorschotfacturen.

Deze aanbevelingen zijn ook van toepassing op professionele eindafnemers met een maximaal jaarverbruik van 100.000 kWh elektriciteit of 100.000 kWh aardgas omdat de termijnen voor de opmaak van een factuur ook gelden voor deze eindafnemers en de Ombudsdienst al jaren vragende partij is om het consumentenakkoord ook van toepassing te maken voor deze KMO's op het vlak van energie.

Toelichting:

In het consumentenakkoord zijn momenteel weinig zogenaamde "redress"-maatregelen opgenomen wanneer het fout gaat in de klantenrelatie om verschillende redenen die toe te schrijven zijn aan de energieleverancier zelf. Nochtans zijn dergelijke "redress"-maatregelen al jaren voorzien in de Europese elektriciteits- en aardgasrichtlijnen.

Voor de afrekeningstermijnen voorzien de algemene voorwaarden van de leveranciers dat ieder jaar een eindafrekening wordt opgesteld, tenzij de leverancier de meetgegevens niet

heeft ontvangen. Doorgaans bevatten diezelfde algemene voorwaarden echter geen enkele bijzondere bepaling wat dient te gebeuren wanneer aan die verplichting niet werd voldaan.

De Ombudsdienst ontvangt regelmatig klachten in verband met afrekeningsfacturen die pas na een lange periode nog worden verstuurd ingevolge interne facturatieproblemen van de leverancier of meer recent ingevolge het nieuwe dataplatform. De impact daarvan is niet gering en al zeker niet in deze ongeziene energiecrisis met hoge en volatiele energieprijzen. Een laattijdige (slot)factuur verhoogt onverwacht de energieschulden van de consument die er intussen toe gehouden blijft om de lopende facturen te betalen. Die praktijk gaat overigens volledig in tegen het opzet van het huidige systeem van facturatie dat een optimale spreiding van de betalingsverplichtingen inzake energieschulden vooropstelt.

Bovendien verhindert een laattijdige facturatie de mogelijkheden van de consument om bepaalde elementen van de factuur te betwisten, niet in het minst wat betreft de eventuele herziening van de vermelde meetgegevens, of zelfs zijn rechten op een federale verwarmingspremie van 100 euro of op het basispakket energie vanaf november 2022 te claimen.

Wat indien de energieleverancier de aanbeveling niet volgt ?

De energieleverancier heeft 30 dagen om te antwoorden op een niet-bindende aanbeveling van de Ombudsdienst.

Indien hij de aanbeveling niet volgt, moet hij dit motiveren maar de aanbeveling kan niet worden afgedwongen door de Ombudsdienst.

Van zijn kant heeft de Ombudsdienst deze problematiek over laattijdige facturatie ook al gemeld aan de Economische Inspectie en aan de betrokken gewestelijke energieregulators.

Indien u ten slotte voor een gerechtelijke procedure kiest, die steeds mogelijk is tijdens of na een alternatieve bemiddelingsprocedure, dan is de vrederechter van uw woonplaats ⁽²⁾ bevoegd.

Voor meer informatie kan u terecht bij uw correspondent die in cc staat van dit bericht.

Hoogachtend,

Eric Houtman
Ombudsman voor energie

---

² De vrederechter is bevoegd voor alle vorderingen waarvan het bedrag niet hoger is dan 5.000 euro (art. 590 van het gerechtelijk wetboek, hierna Ger. W.) en voor vorderingen hoger dan dit bedrag is de rechtbank van eerste aanleg bevoegd (art. 568, eerste lid Ger. W.).

Wanneer echter de vordering uitgaat van een energieleverancier tegen een natuurlijke persoon die de energie niet voor een eigen onderneming gebruikt, tot betaling van de facturen ingevolge de levering van elektriciteit, gas of warmte, is steeds, ongeacht het bedrag van de vordering, de vrederechter bevoegd (art. 591, 25° Ger.W.). In die gevallen dient de leverancier de vordering ook steeds in te leiden bij de rechter van de woonplaats van de verweerder ([Art. 628](#), 25° Ger. W.).

Standpunt van Engie Electrabel

Voorstel van Engie Electrabel

Engie Electrabel liet de Ombudsdienst per brief van 20 januari 2023 weten de hierboven geformuleerde aanbevelingen niet te kunnen volgen, zonder echter de redenen van die weigering te laten kennen.

Engie Electrabel formuleerde wel een eigen voorstel in verband met het probleem van de laattijdige facturatie, dat wij hierna letterlijk weergeven.

In dat voorstel is ook sprake van Atrias. Dit is een vennootschap waarin de distributienetbeheerders van ons land participeren en die een ondersteunende rol heeft, onder meer inzake de organisatie van de gegevensuitwisseling tussen de energiebedrijven (zoals bijvoorbeeld het overmaken van de meterstanden aan de leveranciers met het oog op het opmaken van de energiefactuur, de gegevensuitwisseling naar aanleiding van leverancierswissel, verhuis, enzovoort).

Voorstel van Engie Electrabel

"Weet echter dat indien voor een bepaalde klacht wij vaststellen dat de laattijdige facturatie een gevolg is van een fout in hoofde van ENGIE Electrabel, wij steeds een kosteloos afbetalingsplan voorstellen aan de klant en desgevallend een financiële compensatie. Wij bekijken dit echter geval per geval en zetten ons liever niet vast op vooraf bepaalde bedragen en termijnen.

Indien uit ons onderzoek blijkt dat de laattijdige facturatie niet te wijten is aan een fout in hoofde van ENGIE Electrabel, kunnen wij echter geen financiële compensatie geven aan de klant. Wij willen u er op wijzen dat indien de fout bij de distributienetbeheerder ligt of bij Atrias, de leveranciers enorm beperkt zijn in het bekomen van een financiële compensatie door de strenge bepalingen vervat in de toegangscontracten zoals deze door de netbeheerders worden opgelegd. De leveranciers hebben hier nagenoeg geen enkele onderhandelingsmarge."

Reactie van de Ombudsdienst voor energie op het voorstel van Engie Electrabel.

In het algemeen merken wij op dat het hierboven geformuleerd voorstel van dit energiebedrijf zeer beperkt is en uiteindelijk slechts een weergave van de huidige praktijk is. Wij overlopen hierna de voornaamste knelpunten.

Het onderzoek van de klachtendossiers "geval per geval"

De Ombudsdienst voor energie ontving in 2022 2950 klachten in verband met niet- of laattijdige facturatie. In 2020 en 2021 bedroeg dit aantal nog respectievelijk 567 en

546. Het hoeft weinig betoog dat deze cijfers wijzen op een structureel probleem in de energiesector met betrekking tot de nakoming van de verplichting in hoofde van de energiebedrijven om tijdig te factureren. Voor 2023 is het nog te vroeg om vaststellingen te maken, maar vooralsnog wijst alles erop dat het probleem blijft aanslepen.

De generieke aanbeveling die de Ombudsdienst voor energie aan Engie Electrabel en andere leveranciers bezorgde, beoogt een aanzet te vormen voor een globale oplossing. Gelet op het nadeel dat de energiekanten lijden, pleiten wij voor een eenvormige, forfaitaire vergoedingsregeling, die niet enkel in een compensatie voorziet voor de geleden schade, maar ook een stimulans is om oplossingen te zoeken voor het probleem ten gronde.

Het is dan ook teleurstellend dat Engie Electrabel hiertegenover een aanpak vooropstelt waarin de dossiers "geval per geval" worden onderzocht, waardoor het streven naar een globale oplossing uit het vizier dreigt te verdwijnen en die bovendien zeer omslachtig dreigt te worden.

Het onderzoek van de fout

Engie Electrabel is bereid tot zekere tegemoetkomingen "indien voor een bepaalde klacht wij vaststellen dat de laattijdige facturatie een gevolg is van een fout in hoofde van ENGIE Electrabel". Wij twijfelen niet aan de deskundigheid en correctheid van Engie Electrabel, maar het is natuurlijk problematisch wanneer het resultaat van een klachtenbehandeling afhangt van het onderzoek van één van de partijen. De indiener van een klacht heeft niet alleen recht op een juiste oplossing, maar moet ook kunnen zien dat die oplossing correct tot stand is gekomen.

Bijkomende bedenking is dat het niet- of laattijdig bezorgen van de factuur hoe dan ook een niet-nakoming van een (belangrijke) contractuele verplichting uitmaakt, die volgens ons als een resultaatsverbintenis moet worden beschouwd. De aansprakelijkheid zou dan enkel kunnen vermeden worden in geval van overmacht.

- De regel is dat de partij die de overmacht inroept, die ook moet kunnen bewijzen. Het hoeft geen betoog dat zulks voor deze klachten een complexe en tijdrovende zaak kan worden.
- Verder stelt Engie Electrabel dat "de leveranciers enorm beperkt zijn in het bekomen van een financiële compensatie door de strenge bepalingen vervat in de toegangscontracten zoals deze door de netbeheerders worden opgelegd". Het gevolg daarvan is dan wel dat de klanten van de leverancier het geleden nadeel moeten blijven dragen.

Onderzoek van de reële schade in plaats van forfaitaire schadeloosstelling

Engie Electrabel voorziet in zijn algemene voorwaarden in forfaitaire bedragen voor de vergoeding van de kosten van de herinneringen en ingebrekestellingen. De bedoeling van schadebedingen bestaat erin om in geval van contractuele wanprestatie partijen te ontlasten van de vereiste om de werkelijk geleden schade te bewijzen. In de brief van Engie Electrabel van 20 januari 2023 worden in sommige gevallen aan de klant

vergoedingen toegekend, maar het forfaitair karakter wordt verlaten: "Wij (...) zetten ons liever niet vast op vooraf bepaalde bedragen en termijnen".

Wij lezen in het standpunt van Engie Electrabel dat het bedrijf in geval laattijdige facturatie door zijn fout bereid is tot twee tegemoetkomingen aan de energiekant:

- Toekenning van een kosteloos afbetalingsplan. Deze maatregel heeft uiteraard enkel belang heeft wanneer de laattijdig opgestelde factuur resulteert in een opleg voor de klant.
- "Desgevallend een financiële compensatie". De brief verstrekt voor het overige geen enkele criterium of richtlijn met betrekking tot de vaststelling van die financiële compensatie. Bij gebrek aan een contractueel of anderszins vastgelegde forfaitaire schaderegeling, moet het gemeenrechtelijke principe toegepast worden, waarbij de benadeelde recht heeft op volledige schadeloosstelling van de concreet geleden schade. Engie Electrabel kiest hier bijgevolg voor de moeilijke weg waarbij die concreet geleden schade moet worden vastgesteld, met alle mogelijke betwistingen van dien.

Voor een vlottere afhandeling van de klachtendossiers en het zoveel mogelijk vermijden van betwistingen, pleiten wij dan ook voor de toepassing van forfaitaire bedragen.

Wederkerigheid van schadebedingen

De algemene voorwaarden voor consumenten (versie 202301) van Engie Electrabel voorzien 3 mogelijke maatregelen en vergoedingen wanneer een klant de energiefactuur niet tijdig betaalt:

- Beëindiging van het contract met toepassing van de gewestelijke regelgeving inzake openbare dienstverplichtingen (art. 6.5).
- Aanrekening van kosten voor de herinneringen aan 7,50 euro per brief en ingebrekestellingen aan 15 euro per brief (art. 6.6).
- Aanrekening van nalatigheidsintresten aan wettelijke intrestvoet vanaf de vervaldag van de factuur (art. 6.7).

Artikel 6.8 voorziet dan weer in de hiernavolgende vergoedingen ten voordele van de consument en ten laste van Engie Electrabel.

- Aanrekening van nalatigheidsintresten aan wettelijke intrestvoet wanneer de consument recht heeft op betaling door Engie Electrabel, ingevolge foutieve facturatie of laattijdige terugbetaling (behoudens het geval waarbij de gewestelijke regelgeving in een schadevergoeding voorziet).
- Vergoeding van de kosten van herinneringsbrieven en ingebrekestellingen ten laste van Engie Electrabel.

Kennelijk beoogt Engie Electrabel hiermee een wederkerigheid met betrekking tot de schadebedingen in de algemene voorwaarden – zoals voorgeschreven door artikel VI.83, 17° van het Wetboek van Economisch recht - in te voeren. De uitwerking daarvan is

evenwel nogal formalistisch opgevat, waarbij Engie Electrabel ervan uit lijkt te gaan dat die wederkerigheid betekent dat er een gelijke sanctie voor een gelijke overtreding moet worden voorzien. Reeds van oudsher wordt aangenomen dat de bepaling inzake de wederkerigheid van schadebedingen enkel vereist dat, wanneer in een vergoeding ten laste van de consument wordt voorzien, er ook een vergoeding ten laste van de onderneming moet voorhanden zijn en dat die gelijkwaardig moet zijn³.

- Een eerste probleem dat zich hier stelt is dat het gaat om een vergoeding die door de tegenpartij verschuldigd is zodra een terechte herinnering of ingebrekestelling werd gestuurd. Leveranciers hebben diensten die de betalingsachterstallen opvolgen en, gebruik makend van standaardmodellen, zorgen voor het tijdig versturen van deze brieven. Energieklanten daarentegen, moeten daar speciale inspanning voor leveren, moeten de nodige bekwaamheid hebben om dergelijke brieven op te stellen, enzovoort. In praktijk leidt dit ertoe dat het voor de leverancier veel gemakkelijker is om herinneringen en ingebrekestellingen te sturen en bovendien de kosten daarvan aan te rekenen (opname daarvan in een volgende factuur).
- Verder is er het probleem dat deze kostenaanrekening beperkt is tot de gevallen waarbij reeds een factuur is opgesteld en dat deze factuur bepalend is voor de vervalltermijn binnen dewelke deze moet worden betaald. Het opstellen van een factuur behoort uitsluitend tot de taak van de leverancier. Blijft deze laatste in gebreke om die factuur tijdig te bezorgen, dan wordt een eventuele terugbetaling in het voordeel van de energiekant eveneens uitgesteld. Trouwens, ook wanneer de energiekant een opleg moet betalen kan hij schade lijden ingevolge laattijdige facturatie, bijvoorbeeld wegens het gevaar dat de late aanrekening gaat leiden tot een opstapeling van energieschulden.

---

3 zie bv. Inge Demuyne, "De onrechtmatige bedingen", A.T.T.-Dossier, 1995-96, Nummer 1, blz. 10